

Розглянемо показники фінансової самостійності місцевих бюджетів на прикладі міського бюджету у м. Дніпро. Як видно з таблиці 2, за досліджуваний період не відповідають рекомендованим значенням два показники: коефіцієнт бюджетної залежності та коефіцієнт стійкості доходної бази місцевого бюджету. Дані показники значно різняться з рекомендованими значеннями, що негативно впливає на рівень фінансової самостійності бюджету м. Дніпро. Проте, потрібно відмітити, що за останні 5 років прослідковується незначна тенденція до покращення цих показників.

Таблиця 2 - Результати аналізу фінансової самостійності бюджету м. Дніпро за 2013-2017 роки

Показники	2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт бюджетної залежності	0,42	0,49	0,48	0,41	0,36
Частка базової дотації у загальній сумі міжбюджетних трансфертів	0,05	0,04	0,02	0,03	0,03
Коефіцієнт податкової самостійності	0,49	0,44	0,50	0,41	0,54
Коефіцієнт стійкості доходної бази	0,51	0,46	0,47	0,44	0,57

Отже, в умовах курсу нашої держави на децентралізацію необхідно надалі посилювати фінансову самостійність місцевих бюджетів шляхом стимулювання економічної активності місцевого самоврядування, посилення власної доходної бази місцевих бюджетів, а підвищення ефективності реалізації видаткової частини бюджету тощо.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Закон України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин" від 28.12.2014 р. № 79-VIII // Офіційний вісник України. – 2015. – № 3. – 54 с.
3. Костирко Л. А. Методичні засади комплексного аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів / Л. А. Костирко, Н. Ю. Велентейчик // Фінансовий простір. – 2016. – № 1. – С. 83-90.
4. Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України: зб. матер. наук.-практ. конференції, 28-29 вересня 2017 р./ Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2017. – 422 с.

БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Лободіна З. М., к.е.н., доцент

Дубінська Т. В., студентка

Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль

Ключовою ціллю трансформаційних процесів, які відбуваються в українській державі, є забезпечення макроекономічної рівноваги та поступального соціально-економічного розвитку.

Чистий вклад бюджетної політики в економічне зростання визначається тим, вносить держава через бюджет додаткові можливості для розвитку економіки або, навпаки, забирає їх... Ефективна бюджетна політика вкупі з іншими напрямками макроекономічної політики є важливим чинником, що впливає не лише на темпи, а на якість економічного розвитку [3, с. 79].

Враховуючи недоліки функціонування ринкової економіки та необхідність нейтралізації небажаних соціально-економічних ефектів з метою стимулювання діяльності ринкових структур, погоджуємося із висновками зарубіжних та вітчизняних вчених, які домінуючу роль у коригуванні ринкових процесів відводять бюджету та бюджетному механізму. Як зазначає В. Андрущенко, в бюджетному механізмі зосереджена основна сила і можливості впливу держави на економічний розвиток [2, с. 627].

Регулюючі можливості бюджетного механізму залежать від відповідності стратегічної спрямованості бюджетної політики (стимулююча або стримуюча), яка реалізується на даному етапі господарювання, та обраних тактичних засобів стратегії соціально-економічного розвитку держави.

Формування та функціонування бюджетного механізму досліджується вітчизняними науковцями фрагментарно, а тому теорія бюджетного механізму у сучасній економічній літературі не набула належного розвитку і дуже часто термін «бюджетний механізм» ототожнюють із фінансовим механізмом, що, на нашу думку, є неправильним.

Характеризуючи теоретичні та практичні засади бюджетного механізму зазначимо, що він є складовою фінансового механізму, має багато з ним спільних рис. Враховуючи, що фінансова політика є складовою економічної політики, механізм її реалізації включає фінансовий механізм держави. Аналогічно економічний механізм є одним із механізмів реалізації різних видів державної політики (рис. 1).

Рисунок 1 - Взаємозв'язок бюджетного механізму з фінансовим, економічним механізмами та механізмом реалізації державної політики

Джерело: складено автором

Детальніше зупинимося на взаємозв'язку бюджетного механізму із фінансовим механізмом. Оскільки фінансова система суспільства включає різні за своїм характером сфери фінансових відносин (фінанси суб'єктів господарювання, загальнодержавні фінанси, фінанси домогосподарств), фінансовий механізм у кожній з них, не зважаючи на спільні риси, буде суттєво відрізнятися. Отже, фінансовий механізм суспільства відповідно до сфери фінансових відносин, буде включати фінансовий механізм держави, фінансовий механізм суб'єктів господарювання і фінансовий механізм домогосподарств.

Центральне місце у фінансовому механізмі суспільства відводиться бюджетному механізму держави, оскільки «... бюджет є центральною ланкою фінансової системи та основною ланкою державних фінансів» [1, с. 14].

Бюджетний механізм, як особливий вид фінансового механізму, має як спільні з ним, так і відмінні риси. До спільних рис відносяться:

- бюджетний механізм, характеризуючи сферу використання об'єктивно існуючих розподільчих відносин, виступає складовою ланкою загальної системи

управління економікою, займаючи в ній своє місце;

– бюджетний механізм, з одного боку, обумовлений реальним існуванням бюджетних відносин, з іншого – зворотно активно впливає на них та із розвитком ринкових відносин змінюється і удосконалюється;

– функціонування бюджетного механізму неможливе без використання вартісних норм, нормативів і показників та передбачає застосування економічних важелів, стимулів і санкцій;

– без практичного застосування методів, форм, інструментів, важелів бюджетного механізму неможливе регулювання розподільчих і перерозподільчих процесів [4, с. 6].

Поряд із загальними рисами фінансового і бюджетного механізму, для останнього С. І. Юрієм виділені такі особливості:

– бюджетний механізм – це сукупність певних видів бюджетних відносин, специфічних методів мобілізації та використання бюджетних коштів. Цей механізм повинен бути реальним втіленням засад бюджетної політики, відображаючи спрямованість бюджетних коштів на вирішення економічних і соціальних завдань на певному етапі розвитку держави;

– бюджетний механізм включає ряд складових елементів, кожен з яких є складною комбінацією методів, економічних важелів та інструментів, що виконують певні функції. Важливе значення має виділення центральної частини в цьому механізмі, якою є законодавча та нормативна база;

– провідними складовими бюджетного механізму, які діють як єдине ціле з характерним комплексом тільки їм властивих рис, є: блок важелів по мобілізації бюджетних ресурсів, що знаходить своє відображення в конкретних видах податків та платежів; блок важелів по використанню бюджетних ресурсів, який базується на наукових принципах та методах бюджетного фінансування; блок бюджетного регулювання, що забезпечує функціонування бюджетної системи [5, с. 41–43].

Отже, використання бюджету як інструменту регулювання соціально-економічного розвитку пов'язане з практичним застосуванням методів, форм, інструментів та важелів бюджетного механізму. Вибір зазначених елементів відбувається у процесі розробки та реалізації бюджетної політики (свідомої (суб'єктивної) діяльності людей щодо використання об'єктивно існуючих бюджетних відносин), а їх сукупність формує склад бюджетного механізму, який займає важливе місце в системі державного регулювання та розглядається нами як засіб впливу органів державної влади і місцевого самоврядування на соціально-економічні процеси з метою забезпечення економічного зростання та покращення суспільного добробуту.

Література:

1. Бюджетна система: підруч. / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 624 с.
2. Бюджетний менеджмент : підруч. / [Федосов В., Опарін В., Сафонова Л. та ін.]; за заг. ред. В. Федосова. – К. : КНЕУ, 2004. – 864 с.
3. Глазьев С. Политика социальной справедливости и экономического роста / Глазьев С. // Российский экономический журнал. – 2005. – №11–12. – С. 74–100.
4. Дем'янишин В. Г. Бюджетний механізм держави: сутність та роль у регулюванні соціально-економічних процесів / Дем'янишин В. Г. // Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць / наук ред. І. К. Боднар. – К., 2007. – Вип. 11 (78). – С. 3–11.
5. Юрій С. І. Антологія бюджетного механізму: моногр. / Юрій С. І., Дем'янишин В. Г., Буздуган Я. М. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 250 с.

АНАЛІЗ ВПЛИВУ СТАНУ ВИКОНАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОГО КАЗНАЧЕЙСЬКОГО РАХУНКУ

*Лощенко С.В., начальник управління ДКСУ у м. Кременчук Полтавської області,
Глухова В.І., к.е.н, доцент,
Швець О.С., студентка
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського*

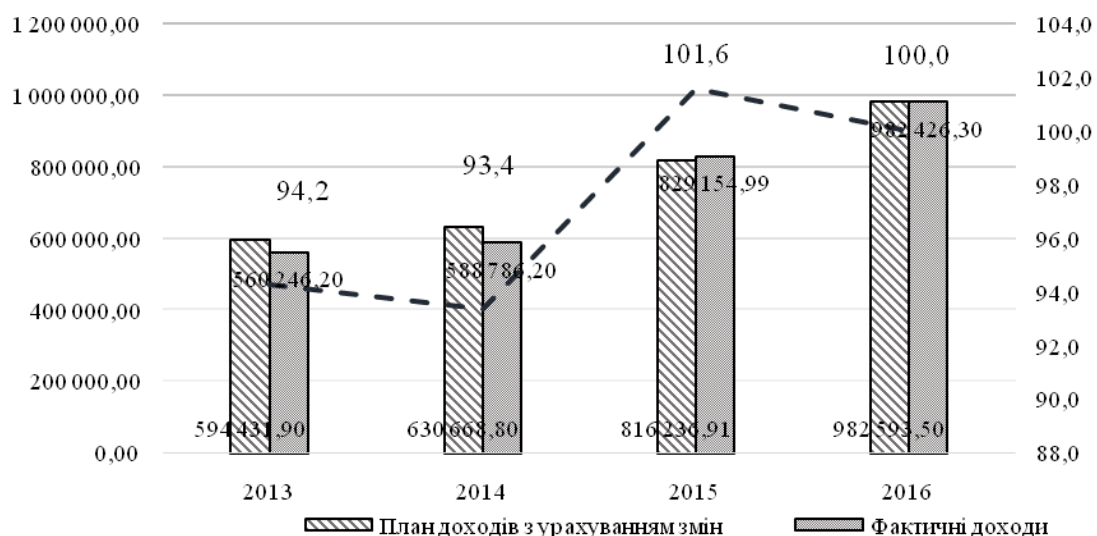
Консолідація державних фінансових ресурсів на єдиному казначейському рахунку дає змогу управляти бюджетними коштами. Цей процес поєднує в собі декілька умов, однією з яких є збалансованість фінансових потоків на єдиному казначейському рахунку. В умовах інфляційних процесів в країні постає питання залежності його вхідних та вихідних грошових потоків, їх збалансованості, обсягів та структури від макроекономічних процесів в країні. Це обумовлює актуальність дослідження.

Єдиний казначейський рахунок формує у собі два види фінансових потоків – вхідний (дохідний) та вихідний (видатковий). Їх збалансованість є одним з принципів ефективного управління державними коштами, який реалізується шляхом забезпечення своєчасної інформації про стан фінансових ресурсів та дає змогу управляти грошовими потоками з метою своєчасного фінансування державного сектору економіки.

Доходи бюджету - це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ), справляння яких передбачено законодавством України [1].

Аналіз виконання плану доходів зведеного бюджету за 2013 – 2016 роки, результати якого унаочнено на рис. 1, свідчить про наявність тенденції до зростання номінальних доходів бюджету та позитивну тенденцію до виконання річного плану доходів зведеного бюджету у 2015 – 2016 роках (101,6 % та 100,0% відповідно). У 2013 році заплановані доходи були виконані на 94,2%, у 2014 році - на 93,4%. Виходячи з даних рисунку, можемо сказати, що обсяги вхідних потоків постійно зростають, однак не завжди виконується план доходів. На рівні місцевих бюджетів фінансові дохідні і видаткові потоки не завжди збалансовані, мають місце тимчасові касові розриви, які погашаються за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку (ЄКР).

Для аналізу даного явища проаналізуємо динаміку наданих з ЄКР позичок для покриття тимчасових касових розривів за 2013 – 2016 роки.

Джерело: розраховано авторами за даними Казначейства [3].

Рисунок 1 - Виконання доходів зведеного бюджету за 2013 – 2016 роки (з урахуванням міжбюджетних трансфертів)